Pregătirea economică a războiului

Pagină de sinteză, prezentată de „CENTRUL DE STUDII ŞI DOCUMENTARE ECONOMICĂ", de sub conducerea d-lui Fiorin Zaharia

Din experienţa războaelor trecute s'a ajuns la concluzia, că orice ţară poate mobiliza 10—12% din populaţia totală.

In ultimul timp, însă, graţie instrucţiei pre şi paramilitare, unele guverne tind să poată mobiliza 15% şi chiar 20% din populaţia ţării. Astfel, nu odată s'a afirmat că Italia ar avea în caz de război 8—9 milioane soldaţi, Germania 14—16 milioane, etc.

Statistica mobilizaţilor în războiul mondial

Adevărul e că, războiul mondial, ca şi experienţele recente, au demonstrat până la evidenţă paradoxul că, *pe măsură ce armele se perfecţionează şi ştiinţa militară şi le apropie, procentul combatanţilor se micşorează în favoarea necombatanţilor.* CACI CEI CARI LUPTA AU NEVOE DE UN NUMAR DIN CE IN CE MAI MARE DE BRAŢE ACTIVE IN SPATELE FRONTULUI.

Astfel, în 1918, 57% din populaţia masculină a Angliei în stare să poarte arma era ocupată în armată, iar 43,0% în industrie.

In Franţa, din totalul mobilizaţilor, la începutul războiului mondial 86,1% erau combatanţi, 4,1% necombatanţi şi 9,8% aveau ocupaţii diverse. Dimpotrivă, la sfârşitul războiului mondial 74% erau combatanţi, 12,2% necombatanţi şi 13,8% aveau ocupaţii diverse. La începutul războiului Franţa nu mobilizase în industrie şi agricultură decât 122.000 soldaţi, pe când în 1918, când avea 4.223.000 mobilizaţi, — 534.000 erau ocupaţi în industrie, 307.000 în agricultură, 352.000 în servicii publice şi căi ferate, 110.000 în mine şi transporturi maritime şi 131.000 în alte domenii. In acelaş timp numărul femeilor ocupate în industrie a trecut dela 199.000 în 1914, la 881.000 în 1918.

Experienţa germană duce la concluzii similare. In 1916 lucrau în industria de război 1.190.200 lucrători, dintre cari 738.800 în stare să lupte pe front. La mijlocul anului 1918 erau ocupaţi în industria de război 2.424.300 lucrători, dintre cari 1.187.800 combatanţi. In valoare absolută, numărul lucrătorilor s'a dublat, iar participarea celor retraşi de pe front a sporit mereu.

In ce priveşte compoziţia armatei germane se semnalează că din August 1915 până în Septembrie 1916 au fost trimişi pe front în medie 180.330 soldaţi. In 1917, numărul acestora s'a ridicat la 204.030 şi în 1918 la 133.100. In tot acest interval, sporul lunar destinat infanteriei a rămas aproape continuu staţionar în jurul cifrei de 125.000, *pe când trupele noui destinate artileriei, aviaţiei şi căilor s'a dublat, iar acela pentru trupele de transmisiuni s'a triplat..*

SCHIMBAREA STRUCTURALĂ A UNITĂŢILOR COMBATANTE

Aceste cifre arată că pe măsură ce războiul dura şi armele se perfecţionau, NUMARUL CELOR OCUPAŢI SA INTREŢINA FRONTUL CU ARME, ECHIPAMENT ŞI ALIMENTE CREŞTEA ATAT IN VALOARE ABSOLUTA, CAT ŞI IN RAPORT CU NUMARUL COMBATANŢILOR, deşi Anglia şi Franţa aveau la dispoziţie Statele-Unite şi coloniile britanice, unde se lucra într'o largă măsură pentru frontul francez.

Enormele cantităţi de muniţii şi armament întrebuinţate către sfârşitul războiului PUNEAU DECI PROBLEME ECONOMICE NEBANUITE LA INCEPUT DE CONDUCATORII ACESTUIA.

Paralel cu modificarea structurii populaţiei necombatante se schimba şi structura unităţilor combatante. Astfel, după o statistică reprodusă de Paul Wiel („Krieg und Wirtschaft") distribuţia luptătorilor francezi, de pildă, a evoluat (în procente) după cum urmează:

	1915	1916	1917	1918
Infanterie	71,6%	66,7%	60,4%	50,4%
Artilerie	18,4%	22,3%	27,7%	35,7%
Aviaţie	0,4%	1,2%	1,8%	3,0%
Alte arme	9,6%	9,8%	10,3%	10,9%
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Aşa dar, pe măsură ce războiul dura şi armele tehnice căpătau o însemnătate mai mare, numărul tehnicienilor şi al lucrătorilor calificaţi căpăta o importanţă mai mare, în detrimentul infanteriei.

Efortul cerut azi economiei naţionale

Războiul de mâine va începe desigur la un nivel tehnic mai ridicat decât s'a terminat cel precedent. Numărul armelor de foc pe kilometru de front s'a mărit simţitor. De asemeni, numărul probabil al mobilizaţilor va fi mai mare, *aşa încât* EFORTUL CERUT ECONOMIEI NAŢIONALE ATAT IN CE PRIVEŞTE INNARMAREA, CAT ŞI SUSŢINEREA RAZBOIULUI, VA DEPAŞI CU MULT TOT CE SE ŞTIA IN 1918.

Dacă în vremea războiului mondial Statele Unite aveau nevoe de 17 oameni pentru a înarma şi întreţine un soldat pe frontul francez, este limpede că astăzi acest număr trebue să fie mai mare, în pofida creşterii productivităţii muncii.

După evaluarea „Institutului german pentru studiul conjuncturei economice", iată numărul de lucrători necesari la construirea diferitelor instrumente de război:

1 crucişător	18.000	oameni într'un an
1 distrugător	5.400	„ „ „
1 submarin	4.000	„ „ „
1 baterie de mortiere	990	„ „ „
1 tun de 105	495	„ „ „
1 avion	60	„ „ „
1 tanc mic	46	„ „ „

Aceste cifre impresionante presupun, bine înţeles, că aparatul de producţie este intact... Nu s'a luat în consideraţie faptul că uzura maşinilor în timp de război este mai mare decât în timp de pace şi nici că bombardamentele ar distruge o parte din întreprinderile existente. Altfel, numărul braţelor de muncă necesare la construcţia materialului de război ar apare şi mai mare.

Organizarea economiei în vederea războiului

Desigur, din punct de vedere al producţiei, războiul are şi avantagii: In primul rând, uniformizarea fabricaţiei şi producţia în massă permit raţionalizarea procesului de fabricaţie. Totuşi, este neîndoelnic că trebuie prevăzut un plus de braţe de muncă, deoarece nu se poate întrevedea ce progrese se vor realiza şi mai cu seamă în ce măsură va fi posibil importul de materiale din străinătate. Un exemplu concret îl constitue cazul petrolului sintetic fabricat în Germania. De teamă că importul de ţiţeiu şi produse petrolifere va deveni imposibil, guvernul german a intensificat şi intensifică producţia de benzină din cărbuni. Insă, după unele evaluări, pentru a face faţă unui consum minimal de 1 milion tone pe lună, (este cifra din anul 1918, ceeace va fi evident sub realitate), Germania va fi silită să aibă mobilizaţi în permanenţă 300.000 mineri, în afară de cei cari produc pentru consumul normal. Sunt 300 mii soldaţi cari în 1918 luptau pe front şi care astăzi devin indispensabili pentru a alimenta tancurile, avioanele şi coloanele motorizate.

Aceiaşi problemă se pune pentru orice „ersatz". De exemplu, cine este obligat a produce cauciuc artificial, sau lână artificială, se vede silit să imobilizeze braţe de muncă. Autarkia nu ocupă oamenii în mod neeconomic numai în timp de pace, dar şi în vreme de război. Ceeace în vreme de pace se plăteşte printr'un preţ de cost de trei şi de patru ori mai mare, pentru susţinerea politicei de autarkie, în timp de război se plăteşte şi PRIN SCADEREA NUMARULUI DE COMBATANŢI.

Prin urmare, atunci când cineva anunţă, de pildă, că ar putea mobiliza 10 milioane de soldaţi în loc de patru, nu trebue să luăm această afirmaţie în sensul strict al cuvântului. Dacă este să acceptăm cifra americanilor, aceasta înseamnă în cazul cel mai bun, că pe front vor fi 2-2,5 milioane soldaţi, iar restul, împreună cu femeile, copiii şi bătrânii vor fi utilizaţi la înarmarea, echiparea şi întreţinerea acestora. INSA ŞI PUTEREA DE DISTRUGERE A UNEI ASEMENEA ARMATE VA FI, CE E DREPT, CU MULT MAI MARE DECAT A UNUI NUMAR DUBLU DE SOLDAŢI, FARA ARMAMENT MODERNIZAT.

Ajungem astfel la prima noastră concluzie : Pregătirea tehnică a războiului şi apoi întreţinerea frontului cu arme, muniţiuni, echipament şi alimente, presupune o industrie mare, perfect organizată din timp de pace. De asemeni, presupune o mare acumulare de armament, construit în decurs de ani, dar mai cu seamă un potenţial de a-l produce în mari cantităţi, zi de zi, în decursul războiului.

Cu alte cuvinte, un război cu o armată modernă, implică un mare potenţial industrial şi rezerve adunate în perioada dinnainte de isbucnirea conflictului.

Dacă aceste condiţii nu sunt realizate, singura posibilitate de a rezista unei armate moderne înzestrate stă în alianţe cu ţări mari, industriale. *De aceia, înnarmarea unei ţări trebue făcută cu atât mai raţional şi cu atât mai multe sacrificii, bine dozate, cu cât este mai săracă.*

O ţară bogată şi industrializată, cum tindem a fi şi noi, se adaptează relativ uşor la necesităţile războiului, deşi chiar şi acolo sunt necesare sume mari pentru a pregăti transformarea. O ţară înnapoiată are însă nevoe de un timp îndelungat pentru a ajunge la rezultate similare. Fabricarea armamentului necesită investiţii mari şi un personal experimentat care se formează numai cu timpul.

*

Se pune deci întrebarea, cum trebuie organizată o economie în timp de pace, aşa încât să pregătească suficiente rezerve de armament şi echipament şi ce trebuie făcut din timp pentru ca în război să se întreţină armele şi oamenii pe front.

Cât se poate cheltui pentru inarmare?

Din punct de vedere economic, armamentul constitue mărfuri în aparenţă neproductive. Odată ieşite din uzine, tunurile de exemplu, nu sunt bune decât la război ! Cum, însă, apărarea frontierelor este primul comandament al unei naţiuni demne, construirea armamentului trece înaintea oricării necesităţi.

De aceia, la întrebarea : cât poate cheltui un stat pentru înarmare, este foarte greu de răspuns... *Principial ar trebui să se cheltuiască fără limită. In realitate, limita este dictată de venitul naţional sau de împrumuturile posibile în bani sau chiar în armament ! In bună logică, mai mult decât câştigă toţi cetăţenii unui stat într'un an, nu se poate cheltui în anul respectiv.*

Dar nici atât nu se poate, fiindcă ar trebui să muncească fără să mănânce, să se îmbrace sau să întreţie maşinile existente.

Deci parte din venitul naţional al unei ţări rămâne rezervat acestor necesităţi. Atunci, cât se poate cheltui ?

Statisticile arată că în Rusia, de pildă, până în 1935 se investeau sub diferite forme *(industrie, agricultură, transporturi, servicii* şi armament) aproximativ 40% din venitul naţional, *ceeace a coborît atât de mult standardul de viaţă al populaţiei, încât s'au născut stări de permanente revolte şi represiuni.*

In Germania, *ţară incomparabil mai bogat echipată decât Rusia,* se investeşte în armament, drumuri şi fortificaţii, aproximativ 25% din venitul naţional. *Aceste procente sunt probabil limitele investiţiilor posibile într'o ţară agrară pe cale de industrializare rapidă şi într'o ţară ultraindustrializată.*

Evident, cu cât venitul naţional este mai mare, cu atât se poate investi mai mult. Astfel, Anglia, a cărei economie naţională are mari rezerve şi resurse active, investeşte sume astronomice şi nu se aud glasuri de protest, fiindcă, desigur, întreaga acţiune e dusă într'un tot armonic, stimulându-se mai întâiu productivitatea investiţiilor unei economii capitaliste-burgheze, pentruca astfel ea să nu dea din însăşi substanţa.

Vom putea admite deci că un stat bogat şi industrializat în care se organizează mai întâiu şi armonic producţia şi consumul, poate cheltui pentru înarmări, în adevăr, 20-25% din venitul naţional, faţă de o ţară mai întârziată, care ar putea cheltui 15-20% din venitul său naţional. Intr'o ţară industrială, avantajul e că instalaţiile există şi trebue cheltuit numai pentru producţie, pe când într'o ţară debutantă trebue cheltuit în acelaş timp şi pentru investiţii şi pentru producţia materialului de război.

Costul inarmării pe an

Pornind dela acest raţionament sumar, statisticile se încumetă a evalua costul înarmării unei ţări, pe ani. De oarece se ştie cât armament este necesar unei unităţi, precum şi numărul de unităţi mobilizabile, se evaluează costul general al înarmării.

De altă parte, se poate aprecia venitul naţional mijlociu, din care se socoteşte, pe baza procentelor de mai sus, cât este maximum disponibil în fiece an. Astfel se deduce numărul anilor necesari unei înzestrări moderne a armatei. Dacă diplomaţii apreciază că războiul poate isbucni înainte de încheierea acestei perioade, se recurge la împrumut de armament, adică la alianţe.

Pentru o ţară de resurse modeste, problema unei înzestrări armonioase a armatei este decisivă, de oarece nu-şi poate permite irosirea niciunei părţi din capacitatea sa de lucru. In adevăr, admiţând, de pildă, ca bună o cifră de 5 miliarde mărci, adică 200 miliarde lei, ca necesară pentru înzestrarea unei armate moderne de 1 milion soldaţi, este clar că un atare efort apare greu de realizat chiar pentru un stat de capacitatea Germaniei. Totuşi, nu ezită a-l face, în raport cu revendicări politice şi economice de egală măsură. Astfel, la venitul naţional al Germaniei (aproximativ 75 miliarde RM), costul înarmarii unui milion de soldaţi reprezintă numai 6,6%, pe când pentru o altă ţară, cu întregul venit naţional de ordinul a 200 miliarde lei, de pildă, o atare cheltuială ar reprezenta 100% venitul său naţional.

Pentru a face acelaş efort ca al Germaniei, dintr'un an, i-ar trebui celeilalte ţări un număr respectabil de ani.

De aceea, o astfel de ţară, ori cât de paradoxal s'ar părea, trebue să facă sacrificii cu mult mai mari pentru apărarea sa naţională decât o ţară bogată. Şi tot de aceea este normal ca fiece instrument de război construit de ea să fie într'un tot armonios cu celelalte produse necesare bunei lui funcţionări, fără o producţie excesivă într'o direcţie şi alta deficitară în altă direcţie.

PROBLEMA DISTRIBUŢIEI MÂNEI DE LUCRU

Probleme tot atât de greu de rezolvit se pun în ce priveşte distribuţia mânei de lucru. Iată, în această privinţă, doctrina actuală germană aşa cum o rezumă colonelul dr. Hesse în revista „Der Deutsche Volkswirt" :

1) Războiul mondial a demonstrat că din cauza marilor necesităţi de material se creiază o disproporţie între numărul soldaţilor de pe front şi cei din spatele frontului.

2) Această tendinţă s'a desvoltat după război, aşa încât astăzi trebue socotit cu o proporţie de unu la trei, între luptători şi lucrători. Statul care poate să-şi acopere nevoile de mână de lucru fără să scadă numărul soldaţilor, are mari avantagii. Ajutorul economic străin poate eventual juca un rol însemnat.

3) Planul de împărţire a lucrătorilor depinde de creşterea populaţiei şi trebue refăcut în permanenţă.

4) O concluzie similară rezultă din observaţia desvoltării economice. Merită o atenţie deosebită raţionalizarea întreprinderilor având de scop economia mânei de lucru.

5) Necesitatea unei armate puternice şi bine înzestrată şi alimentată impune un plan prealabil de utilizare a mânei de lucru şi în special o separaţie precisă între nevoile militare şi cele economice.

De asemeni trebue ţinut seamă de inevitabilele pierderi.

Nevoia inventarierii capitalului uman uvrier

Din anunţarea acestei doctrine *rezultă în primul rând obligaţia de a cunoaşte exact mâna de lucru existentă şi modul cum este distribuită în economia naţională.* Niciun lucrător calificat nu trebue să rămâe pe front dacă nu este absolut indispensabil. O armă fiind mai uşor de mânuit de cât de construit, aproape orice cetăţean valid poate deveni repede bun soldat ; *în schimb durează mult până să devie bun meşteşugar.*

De aceea, fiecare ţară este obligată să cunoască exact numărul celor capabili a fi utilizaţi cu mai mult folos în uzine, mine şi transporturi decât pe front. Recensământul tuturor salariaţilor, cu calificarea şi situaţia lor actuală, este mai utilă poate decât cunoaşterea exactă a mobilizabililor. Mai mult, din cauza schimbării rapide a structurii populaţiei industriale în ţări ca a noastră, se impune ţinerea la zi a recensămintelor efectuate.

Invăţarea unei meserii în şcolile de toate gradele şi în perioadele pregătirii premilitare trebuie să preocupe în special pe cei ce se ocupă aşa de frumos azi de tineret.

(Din acest punct de vedere merită semnalată în mod deosebi şi iniţiativa d-lui ministru M. Ralea de a însărcina Institutul central de statistică cu efectuarea unui recensământ al tuturor salariaţilor din ţară. Pentru prima dată se creiază o bază serioasă în vederea şi a unui plan de mobilizare industrială).

O altă problemă a pregătirei economice a războiului o formează PLANUL DE UTILIZARE A CAPACITATII ACTUALE DE PRODUCŢIE. Pentru a face acest plan este mai întâi indispensabil să se cunoască inventarul exact şi complect de tot ce există. Astăzi de exemplu noi cunoaştem numai cu aproximaţie capacitatea de producţie a marei industrii, însă nu ştim absolut nimic despre mica industrie, care poate juca un rol extrem de important în eventualitatea unui război. Să nu uităm că datorită împrăştierii acesteia ea nu formează ţinte uşor de bombardat şi poate constitui o rezervă excepţional de utilă în ce priveşte fabricarea pieselor detaşate. De asemeni, ştim foarte puţin despre viaţa maşinilor existente, aşa încât nu putem aprecia rezistenţa actualelor instalaţii la o activitate intensă ca cea din vreme de război. In fine, nu ştim aproape nimic cu privire la sursele de aprovizionare cu materii prime a diferitelor întreprinderi.

De aceia, paralel cu executarea unui recensământ complect al salariaţilor se impune şi o anchetă industrială corespunzătoare.

Astăzi, când mobilizarea se face în unele ţări, din vreme de pace, ar fi dăunător să nu dispunem şi noi cel puţin de elementele indispensabile pregătirii noastre de război şi din toate punctele de vedere economice.

Situaţia economică mondială în primele luni 1939

Deşi materialul statistic necesar unei analize amănunţite a conjuncturii internaţionale, în primele două luni ale anului, prezintă unele lipsuri, totuşi el întruneşte elemente indispensabile, cari să permită o apreciere a situaţiei economice mondiale.

IN STATELE-UNITE, după o relativă depresiune în zigzag, care a dominat perioada August 1932—Iunie 1938, activitatea economică a fost reluată în a doua jumătate a anului 1938. Indicele afacerilor, calculat de revista „The Annalist", după ce scăzuse dela 111 (în August 1937) la 73,9 (în Mai 1938), s'a redresat la 95,2 în Noembrie 1938. Pe această poziţie nu a rezistat, însă, ci a lunecat într'o scădere care s'a prelungit atât în Ianuarie (92,4) cât şi în Februarie 1939.

Cauza acestei noui depresiuni actuale este greu de descifrat pentru moment, *de oarece existau toate motivele unei conjuncturi ascendente.* Unii observatori pretind că nu este vorba decât de o reacţiune normală, după o creştere prea rapidă şi că tendinţa ascendentă constatată în a doua jumătate a anului trecut nu va întârzia să reapară. Pentru acest prognostic pledează faptul că nu se semnalează urcări deosebite ale preţurilor, nici acumulări mari de stocuri, adică simptome care precedează în mod obişnuit depresiunea. Dimpotrivă, elemente serioase care pledează în favoarea unei reluări rapide a afacerilor, n'ar lipsi. Şi printre acestea nu poate fi neglijat acela, că numărul contractelor pentru construcţii, a fost în Decembrie cu 86% mai mare decât în Decembrie 1937. Deasemeni, se semnalează comenzi mari de maşini şi produse în fer şi oţel, material de cale ferată, etc. In fine, cheltuielile statului pentru înarmare şi pentru lucrări publice, precum şi tendinţa ascendentă a vânzărilor de automobile, lasă să se întrevadă aceleaşi perspective favorabile pentru lunile următoare.

Totuşi, merită semnalat şi faptul că veniturile nominale ale agricultorilor au scăzut cu aproape 20% din 1937 până în 1938, ceeace desigur va constitui un obstacol în reluarea afacerilor.

In schimb, comenzile de armament şi materii prime din Eruopa şi Asia continuă a fi un stimulent al activităţii economice din Statele-Unite ale Americei.

Problema esenţială rămâne, însă, aceea a reluării emisiunilor de capital şi a investiţiilor. Până acum, nimic nu arată un spor probabil al emisiunilor, deşi există condiţiile necesare. In deosebi, dobânzile scăzute şi disponibilităţile în creştere ar trebui să stimuleze în special investiţiile pe termen lung.

In rezumat, situaţia în Statele-Unite apare incertă. Totuşi, există mai multe şanse pentru continuarea reprizei din 1938, decât pentru revenirea depresiunei.

IN CE PRIVEŞTE ANGLIA, după o cădere aproape neîntreruptă a activităţii economice, din August 1937 până în Decembrie 1938, — în Ianuarie se înregistrează o creştere a indicelui activităţii economice calculat de „The Economist". Acest indice s'a mărit dela 100,5 în Decembrie 1938, la 104,0 în Ianuarie 1939, — faţă de 113,5 în Iulie 1937. Comerţul exterior a crescut în Ianuarie a. c., compensând pierderile din Decembrie. Atât importul (mai ales cel de materii prime), cât şi exportul, au atins aproape nivelul din Ianuarie 1937. Indicele acţiunilor industriale a câştigat în ultima vreme câteva puncte. Producţia de fontă şi oţel, ca şi consumul de electricitate, s'au mărit, fără să atingă însă nivelul din Ianuarie 1938. Preţurile de gros, cu excepţia oţelului (care a făcut obiectul unei scăderi voite), au rămas quasi-staţionare, deşi între timp a intervenit noua operaţiune epocală a Băncii Angliei asupra lirei sterline. In deosebi interesant este că raportul între lira sterlină şi dolar a rămas constant, ceeace dovedeşte că acţiunea „fondului de egalizare a schimburilor" a avut şi mai departe eficacitatea dorită.

Elemente nefavorabile conjuncturii britanice, rămân construcţiile, investiţiile particulare şi volumul, ca şi valoarea exportului. Numărul autorizaţiilor de construit în 143 oraşe s'a micşorat faţă de anul precedent cu 29,4%. Intrucât priveşte

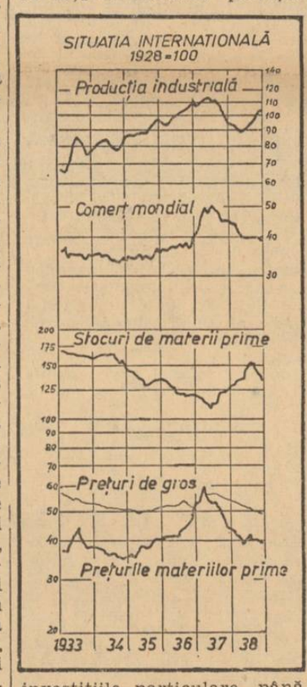

investiţiile particulare, până acum nu se întrevede o tendinţă clară. Se poate însă întâmpla ca, sub influenţa politicei externe a guvernului, să asistăm la o expansiune a creditelor şi investiţiilor pentru străinătate. Acest stimulent al activităţii economiei britanice, aproape inexistent în perioada 1929—1938, ar putea da un nou impuls exportului şi producţiei industriale. Altfel, este de aşteptat o nouă micşorare a exportului, datorită incapacităţii clienţilor Angliei de a cumpăra mărfuri. Nivelul încă ridicat al lirei sterline împiedică multe ţări agricole să importe din Anglia. De altă parte, chiar dacă s'ar produce o adaptare a preţurilor britanice, faptul că în ultimele luni ale anului 1938 s'au importat relativ puţine materii prime, dovedeşte că în nici un caz nu ne putem aştepta la o creştere imediată a exportului.

După aprecierea revistei „The Economist", relativa stabilitate a activităţii economice în Anglia în ultimele luni (scăderea din Decembrie 1938 este considerată accidentală), ar fi datorită creşterii rapide a producţiei de armament în a doua jumătate a anului precedent. Altfel, depresiunea ar fi fost cu mult mai pronunţată. Pentru anul în curs, cheltuelile de înarmare fiind cu aproximativ 200 milioane lire sterline superioare celor din 1938, „The Economist" este de părere că această sumă va compensa „chiar şi cea mai catastrofică depresiune a investiţiilor particulare".

Aşa dar, în Marea Britanie există unele indicii că în nici un caz situaţia nu se va înrăutăţi în prima jumătate a anului. Bine înţeles, aceasta numai în ipoteza că situaţia politică internaţională nu se va agrava. Altfel, este de aşteptat o nouă evaziune de capital, care, adăogată la imensele cheltueli de înarmare, ar putea determina o scumpire rapidă a costului vieţii şi o deformare a întregii economii britanice.

IN FRANŢA, s'au ameliorat simţitor condiţiile în vederea reluării afacerilor, deşi până acum nu se constată urcări ale producţiei sau consumului. Se pare că din Octombrie 1938 până în Ianuarie a. c. au revenit în ţară aproximativ 20 miliarde franci. Dobânzile comerciale au scăzut dela 4,14% în August 1937 şi 3,29% în Octombrie 1938, la 1,99% în Ianuarie. Francul francez este stabil în raport cu lira şi dolarul. Piaţa capitalurilor este lichidă, subscripţiile pentru bonuri de tezaur pe termen scurt sunt abundente şi tezaurul nu are dificultăţi. Este cert că creditul statului a fost simţitor ameliorat.

Preţurile de gros sunt în urcare. Indicele acestora a trecut dela 612 în Ianuarie 1938, la 658 în Noembrie 1938 şi 679 în Februarie. Preţurile de detaliu au crescut, însă mai puţin (dela 739 în Noembrie 1938 la 761 în Ianuarie 1939), aşa încât rentabilitatea întreprinderilor este în urcare. Această tendinţă se accentuiază prin mărirea numărului orelor de muncă, la salarii practic staţionare. Preţurile franceze favorizează acum exportul şi limitează importul. Balanţa comercială pare să se ameliореze.

Totuşi, trebue observat că menţinerea preţurilor la un nivel convenabil, — mai cu seamă dacă ţinem seamă de sporul fiscalităţii, — se datorează aproape exclusiv stabilităţii monetare şi limitării capacităţii de cumpărare a masselor.

Dimpotrivă, producţia industrială nu pare să fi atins nici în Ianuarie nivelul din anul trecut. In Decembrie 1938, indicele general al producţiei industriale era încă cu aproximativ 5% sub nivelul din Decembrie 1937. Şomajul este în uşoară scădere. Acordurile comerciale recent încheiate cu Iugoslavia şi Cehoslovacia, precum şi cele în curs de discuţie cu Germania şi România, tin însă la o stimulare a schimburilor de mărfuri cu aceste ţări.

IN ANSAMBLU, *în Franţa încep să existe condiţii prielnice reluării afacerilor, însă pentru moment depresiunea continuă încă şi depăşirea definitivă a acesteia depinde într'o largă măsură de evoluţia tensiunei politice externe şi consolidarea noului spirit şi discipline a politicei interne.*

IN OLANDA şi BELGIA, depresiunea s'a accentuat în ultimele luni, fiind agravată de o evaziune relativ masivă de capitaluri *şi un început de depreciere monetară.* Până în Februarie, nu se constatau încă semne de revenire.

In Suedia, Norvegia şi Finlanda depresiunea a fost oprită.

ECONOMIA GERMANA, CA ŞI CEA ITALIANA trebuesc privite în primul rând prin prisma comerţului exterior şi a mânei de lucru. Deşi producţia industrială se menţine la nivelul atins în 1938, există dificultăţi provocate de lipsa de materii prime şi lucrători. De altă parte, uzura intensă a capitalului fix şi mobil, în ultimii ani, limitează şi din acest punct de vedere capacitatea de producţie... De aceea, subsistă pericolul micşorării producţiei industriale, ceeace ar pune în mişcare preţurile de gros şi de detaliu. Problema principală a ţărilor autarkice rămâne şi mai departe aceea a materiilor prime, care nu se pot procura decât prin expansiunea comerţului exterior. Dar exportul german fiind limitat atât în America de Nord, cât şi în cea de Sud, iar în sud-estul european întâlnind de un timp încoace începuturile concurenţei anglo-franceze şi capacitatea limitată de absorbţie a acestei regiuni, este puţin probabil ca dificultăţile economiei germane să poată fi înlăturate, pe căi normale, în lunile care vin. In cazul cel mai bun ne putem aştepta la menţinerea nivelului atins al activităţii economice de până acum.

TARILE AGRICOLE TRANSOCEANICE ŞI EUROPENE continuă să sufere din cauza menţinerii preţurilor mondiale de gros la un nivel extrem de scăzut. După indicele publicat de „The Analist", preţurile mondiale de gros au fost în Ianuarie 1939 cu aproximativ 10% mai mici decât în Ianuarie 1938. Stocurile de materii prime, deşi reduse faţă de prima jumătate a anului trecut, rămân încă mai mari decât erau în Ianuarie 1938. De aceea capacitatea de cumpărare a acestor ţări nu s'a ameliorat şi constitue astfel o piedică în reluarea afacerilor.

IN EXTREMUL ORIENT, piaţa este pentru moment închisă oricărei activităţi economice, datorită activităţii militare. In Japonia, situaţia financiară se agravează dela o lună la cealaltă sub influenţa cheltuelilor de război. Deşi balanţa comercială este activă, yen-ul scade fără întrerupere. Deasemeni producţia industrială este în scădere, în pofida sporului înregistrat de comenzile de armament.

Schema conjuncturală a zilei

Aşa dar, perspectivele situaţiei internaţionale pot fi caracterizate după cum urmează:

1) în Statele-Unite, conjunctură cu tendinţe favorabile, ceiace va antrena Canada şi poate unele ţări din America de Sud ;

2) în Anglia, depresiunea a fost oprită, însă nu se întrevede o redresare serioasă, dintr'un statu-quo pe linie mijlocie ;

3) în Franţa, există condiţiile unei reluări a afacerilor, dar totul depinde de evoluţia situaţiei politice europene.

In orice caz repriza aici pare să fie încă lentă.

4) în Germania şi Italia, există încă posibilităţi ca activitatea să poată fi menţinută la nivelul actual ;

5) în Belgia, Olanda şi probabil Elveţia depresiunea va continua, până la reluarea mai intensă a afacerilor în ţările mari industriale şi poate până la fixarea unui nou nivel al devizelor respective ;

6) în ţările producătoare de materii prime agricole şi industriale, situaţia depinde aproape exclusiv de reluarea afacerilor în Statele-Unite, Anglia şi Franţa, care ar putea determina creşterea preţurilor de gros şi expansiunea comerţului exterior;

7) în fine, în Extremul-Orient nu se poate întrevedea pe curând o speranţă de mai bine.